ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τέταρτο τμήμα)
της 5ης Μαρτίου 1991 *

Στην υπόθεση C-330/88,

Alfredo Grifoni, κύριος της ομώνυμης επιχειρήσεως, κάτοικος Ispra (Varese), Ιταλία, via G. Galilei, εκπροσωπούμενος και επικουρούμενος από τους Michele Tamburini και Franco Colussi, δικηγόρους Μιλάνου, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον Franco Colussi, 36, rue de Wiltz,

ενάγων,

κατά

Ευρωπαϊκής Κοινότητος Ατομικής Ενεργείας (ΕΚΑΕ), εκπροσωπουμένης από την Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, την οποία υπερασπίζεται ο Sergio Fabro, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον Guido Berardis, μέλος της Νομικής της Υπηρεσίας, Centre Wagner, Kirchberg,

εναγομένης,

που έχει ως αντικείμενο αγωγή λόγω εξωσυμβατικής ευθύνης με την οποία ζητείται να υποχρεωθεί η Επιτροπή να καταβάλει στον ενάγοντα, Grifoni, χρηματικό ποσό για τις εργασίες που πραγματοποίησε για λογαριασμό του Κοινού Κέντρου Ερευνών στην Ispra, στο πλαίσιο εκτελέσεως συμβάσεως,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τέταρτο τμήμα),

συγκείμενο από τους M. Díez de Velasco, πρόεδρο τμήματος, K. N. Κακούρη και P. J. G. Kapteyn, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: G. Tesauro
γραμματέας: H. A. Rühl, κύριος υπάλληλος διοικήσεως,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ιταλική.

λαμβάνοντας υπόψη την έκθεση για την επ' ακροατηρίου συζήτηση,

αφού άκουσε τις αγορεύσεις των διαδίκων κατά τη συνεδρίαση της 28ης Ιουνίου 1990,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 3ης Οκτωβρίου 1990,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 14 Νοεμβρίου 1988, ο Alfredo Grifoni, κύριος επιχειρήσεως ειδικευμένης στην παροχή υπηρεσιών λευκοσιδηρουργίας και σιδηρουργίας, άσκησε, δυνάμει των άρθρων 153 και 188, πρώτο εδάφιο, της Συνθήκης ΕΚΑΕ, αγωγή λόγω εξωσυμβατικής ευθύνης κατά της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενεργείας, εκπροσωπουμένης από την Επιτροπή των Ευρωπϊκών Κοινοτήτων. Ζητεί από το Δικαστήριο να την υποχρεώσει να του καταβάλει χρηματικό ποσό ως αντιπαροχή για την εκτέλεση εργασιών που πραγματοποίησε βάσει συμβάσεως-πλαισίου.

2 Ο Grifoni υποστηρίζει ότι, αφού του κατακυρώθηκε κατόπιν μειοδοτικού διαγωνισμού σύμβαση που είχε ως αντικείμενο την εκτέλεση ορισμένων έργων της ειδικότητάς του, συνήψε σύμβαση-πλαίσιο κατόπιν προσφοράς που είχε υποβάλει στις 21 Νοεμβρίου 1979 και μεταγενέστερης προσφοράς της 10ης Μαρτίου 1984, την οποία δέχτηκε η Επιτροπή με συστημένη επιστολή της 21ης Μαΐου 1984. Βάσει της συμβάσεως αυτής, πραγματοποίησε επανειλημμένα, από τον Μάρτιο του 1980 μέχρι τον Μάιο του 1987, οπότε διακόπηκαν οι συμβατικές σχέσεις μεταξύ του Grifoni και της Επιτροπής, διάφορες εργασίες για λογαριασμό του Κοινού Κέντρου Ερευνών στην Ispra, κατόπιν παραγγελιών της Επιτροπής.

3 Στην έκθεση για την επ' ακροατηρίου συζήτηση αναπτύσσονται διεξοδικώς οι ρήτρες της συμβάσεως-πλαισίου, τα πραγματικά περιστατικά της διαφοράς, η εξέλιξη της διαδικασίας καθώς και οι βάσεις της αγωγής και τα επιχειρήματα των διαδίκων. Τα στοιχεία αυτά της δικογραφίας δεν επαναλαμβάνονται κατωτέρω παρά μόνο καθόσον απαιτείται για τη συλλογιστική του Δικαστηρίου.

4 Ο Grifoni υποστηρίζει ότι σύμφωνα με την προαναφερθείσα σύμβαση-πλαίσιο η αμοιβή του έπρεπε να βασιστεί στο πραγματικό κόστος των εργασιών που είχε εκτελέσει σύμφωνα με την παραγγελία και ότι η Επιτροπή, παρ' ότι ο Grifoni ζήτησε επανειλημμένως την αμοιβή του, δεν προέβη σε ολοσχερή καταβολή των ποσών που του οφείλονταν. Για τον λόγο αυτό ζητεί την καταβολή ποσού το οποίο όρισε αρχικώς σε 450 597 910 ιταλικές λίρες (LIT) για να το μεταβάλει στη συνέχεια, με το υπόμνημα απαντήσεώς του, σε 933 494 064 LIT, εντόκως και λαμβανομένης υπόψη της νομισματικής ανατιμήσεως.

5 Πρέπει να διευκρινιστεί ότι η αγωγή εμπίπτει στην αρμοδιότητα του Δικαστηρίου δυνάμει του άρθρου 153 της Συνθήκης ΕΚΑΕ και μιας ρήτρας που περιλαμβάνεται στη σύμβαση-πλαίσιο και η οποία αναθέτει στο Δικαστήριο αποκλειστική αρμοδιότητα για την επίλυση των διαφορών που αφορούν την εκτέλεση ή την ερμηνεία της συμβάσεως.

6 Οι ισχυρισμοί του Grifoni, όπως αυτοί εκτίθενται στο υπόμνημα απαντήσεως, και οι δηλώσεις του κατά την προφορική διαδικασία, είναι τέσσερις. Ο Grifoni ισχυρίζεται ότι πραγματοποίησε:

α) παροχές που εκτελέστηκαν βάσει προφορικών παραγγελιών, οι οποίες καλύφθηκαν στη συνέχεια εν μέρει με γραπτές παραγγελίες. Αμείφθηκε μόνο για τις καλυπτόμενες από γραπτές παραγγελίες παροχές·

β) παροχές που εκτελέστηκαν πλήρως βάσει προφορικών παραγγελιών·

γ) παροχές που εκτελέστηκαν βάσει γραπτών παραγγελιών, οι οποίες διευρύνθηκαν στη συνέχεια με προφορικές παραγγελίες· αμείφθηκε μόνο για τις καλυπτόμενες από τις γραπτές παραγγελίες παροχές·

δ) παροχές που εκτελέστηκαν σύμφωνα με γραπτές παραγγελίες, των οποίων όμως η λογιστική καταχώριση υπήρξε ανακριβής.

7 Πρέπει καταρχάς να εξεταστεί η ομάδα των περιπτώσεων α) και β): Ο Grifoni ισχυρίζεται ότι δικαιούται συμπληρωματικών αμοιβών διότι, βάσει της συμβάσεως-πλαισίου, πραγματοποίησε διάφορες εργασίες τις οποίες η Επιτροπή του παρήγγειλε προφορικώς. Στη συνέχεια για τις προφορικές αυτές παραγγελίες συντάχθηκαν γραπτές

παραγγελίες, από τις οποίες ορισμένες μόνο κάλυπταν πλήρως το περιεχόμενο των προφορικών παραγγελιών. Σε πολλές άλλες περιπτώσεις οι παραγγελίες ήταν μόνο προφορικές και δεν ακολούθησε στη συνέχεια γραπτή καταχώρισή τους.

8 Καταρχάς πρέπει να επισημανθεί σχετικά ότι, δυνάμει του άρθρου 50, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, του δημοσιονομικού κανονισμού της 21ης Δεκεμβρίου 1977, εφαρμοζομένου επί του γενικού προϋπολογισμού των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΕΕ ειδ. έκδ. 01/002, σ. 77), οι συμβάσεις προμηθειών που αφορούν αγορές και μισθώσεις αγαθών, παροχές υπηρεσιών ή εκτέλεση έργων, πρέπει να περιβάλλονται τον τύπο γραπτών συμβάσεων. Πρέπει να προστεθεί ότι το άρθρο 3, παράγραφος 1, της συγγραφής γενικών όρων που, δυνάμει του άρθρου 15 της συμβάσεως-πλαισίου που προαναφέρθηκε, αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα της συμβάσεως αυτής, απαιτεί επίσης τον έγγραφο τύπο για τις συμβάσεις που συνάπτονται μεταξύ Επιτροπής και τρίτων.

9 Στη συνέχεια πρέπει να επισημανθεί ότι η εν λόγω συγγραφή γενικών όρων περιλαμβάνει στο άρθρο 18 ρήτρα σύμφωνα με την οποία « κάθε τροποποίηση της συμβάσεως (περιλαμβανομένων των προσθηκών ή των διαγραφών) πρέπει να προκύπτει από πρόσθετη πράξη καταρτισθείσα με τους ίδιους όρους όπως η σύμβαση· η προφορική συμφωνία δεν δεσμεύει τους συμβαλλομένους ».

10 Από τα προηγούμενα προκύπτει ότι οι συμβατικές σχέσεις των διαδίκων διέπονται αποκλειστικώς από τον έγγραφο τύπο τόσο για τη σύναψη της συμβάσεως όσο και για κάθε τροποποίησή της. Κατά συνέπεια οι αρχικές παραγγελίες καθώς και οι μεταγενέστερες τροποποιήσεις τους, που έγιναν βάσει της προαναφερθείσας συμβάσεως-πλαισίου, πρέπει επίσης να περιβάλλονται τον έγγραφο τύπο. Κατά συνέπεια, οι προφορικές παραγγελίες δεν μπορούν να αποτελούν ισχυρή νομική βάση για τη καταβολή αμοιβής για τις πραγματοποιηθείσες εργασίες.

11 Κατά συνέπεια, ανεξαρτήτως του γεγονότος ότι η Επιτροπή αμφισβητεί την ύπαρξη των προφορικών παραγγελιών, τα σχετικά επιχειρήματα του Grifoni στερούνται έγκυρης νομικής βάσης και πρέπει να απορριφθούν.

12 Ο Grifoni επικαλείται επίσης την περίπτωση εργασιών που αποτέλεσαν αντικείμενο γραπτών παραγγελιών, οι οποίες συμπληρώθηκαν ή τροποποιήθηκαν στη συνέχεια με προφορικές παραγγελίες· αμείφθηκε μόνο για τις εργασίες που καλύπτονταν από τις γραπτές παραγγελίες.

13 Πρέπει σχετικά να παρατηρηθεί ότι βάσει της διατάξεως του άρθρου 50, παράγραφος 1, του δημοσιονομικού κανονισμού, που προαναφέρθηκε, και των προαναφερθεισών ρητρών, είναι ανίσχυρη η τροποποίηση των γραπτών παραγγελιών με προφορικές παραγγελίες. Η ερμηνεία αυτή προκύπτει επίσης από το άρθρο 6 της συμβάσεως-πλαισίου που συνήφθη μεταξύ του Grifoni και της Επιτροπής, το οποίο περιλαμβάνει ρήτρα σύμφωνα με την οποία « αν, κατά την εκτέλεση των εργασιών, παραστεί ανάγκη εκτελέσεως εργασιών που δεν περιλαμβάνονται στην παραγγελία, οι εργασίες αυτές θα πρέπει να εγκρίνονται προηγουμένως εγγράφως από τη διεύθυνση των εργασιών, κατόπιν υποβολής λεπτομερούς και οριστικού προϋπολογισμού εκ μέρους της επιχειρήσεως. Οι εργασίες που πραγματοποιούνται υπό διαφορετικούς όρους δεν αναγνωρίζονται και επομένως δεν αμείβονται ». Από τη δικογραφία προκύπτει ότι η ρήτρα αυτή επαναλαμβάνεται υπό το στοιχείο G στις γραπτές παραγγελίες που συνήψε η Επιτροπή με τον Grifoni.

14 Κατά συνέπεια, τα επιχειρήματα του ενάγοντος σχετικά με προφορικές παραγγελίες που συμπληρώνουν ή τροποποιούν τις έγγραφες παραγγελίες στερούνται νομικής βάσεως.

15 Μπορεί να προστεθεί ότι, όπως προκύπτει από τη δικογραφία, η Επιτροπή είχε επισημάνει στον Grifoni, με συστημένη επιστολή της 4ης Μαΐου 1981, ότι κάθε τροποποίηση ή συμπλήρωμα σε σχέση με τις συμφωνηθείσες εργασίες βάσει των ισχυουσών συμβάσεων, που θα μπορούσε να προκαλέσει αύξηση των δαπανών, πρέπει να αποτελέσει αντικείμενο εγγράφου προϋπολογισμού σε διπλό αντίτυπο, εκ μέρους του Grifoni, και ότι αυτές οι συμπληρωματικές εργασίες θα πραγματοποιούνταν μόνο μετά τη λήψη και αποδοχή του αντιτύπου του προϋπολογισμού από τον υπεύθυνο του τμήματος « υποδομή ».

16 Τέλος, ο Grifoni ισχυρίστηκε ρητά, κατά τη προφορική διαδικασία, ότι η Επιτροπή δεν του κατέβαλε ολόκληρη την αμοιβή του διότι προέβη σε εσφαλμένη λογιστική καταχώριση ορισμένων γραπτών παραγγελιών.

17 Πρέπει σχετικά να επισημανθεί ότι ούτε από το δικόγραφο της αγωγής ούτε από το υπόμνημα απαντήσεως προκύπτει ότι ο Grifoni διευκρίνισε συγκεκριμένα τους ισχυρισμούς του επισημαίνοντας, στα έγγραφα που προσκόμισε, τα λογιστικά σφάλματα που επικαλείται. Εξάλλου, δεν προσκόμισε αποδείξεις για την ύπαρξη συγκεκριμένων σφαλμάτων και δεν ισχυρίστηκε ότι είχε διατυπώσει επιφυλάξεις επί των εγγράφων που υπέγραφε για κάθε καταβολή. Η συγκεκριμενοποίηση των ισχυρισμών του ενάγοντος ήταν απαραίτητη δεδομένου ότι, όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας, η Επι-

τροπή είχε επισυνάψει στο υπόμνημα αντικρούσεώς της έγγραφα που πιστοποιούσαν, για κάθε παραγγελία, την « τελική κατάσταση των εργασιών » που εκτελέστηκαν με τα αντίστοιχα ποσά, όπως αυτά ορίστηκαν από τον ίδιο τον Grifoni, και τα οποία έφεραν τη φράση « οι εργασίες αντιστοιχούν τεχνικώς στις παραγγελίες » καθώς και την υπογραφή τόσο του Grifoni όσο και του υπευθύνου του Κέντρου.

18 Όπως αποφάνθηκε το Δικαστήριο με την απόφαση της 15ης Δεκεμβρίου 1961, 19/60, 21/60, 2/61 και 3/61, Fives Lille Cail (Rec. 1961, σ. 559, ιδίως σ. 588), η απλή αφηρημένη έκθεση των ισχυρισμών στο δικόγραφο της προσφυγής δεν ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις του Πρωτοκόλλου περί του Οργανισμού του Δικαστηρίου και του Κανονισμού Διαδικασίας και η προσφυγή πρέπει να εξηγεί σε τι συνίσταται ο ισχυρισμός στον οποίο βασίζεται. Κατά συνέπεια το σχετικό αίτημα του Grifoni είναι πολύ γενικό και ασαφές, οπότε δεν μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο δικαστικής εκτιμήσεως.

19 Πρέπει επίσης να προστεθεί ότι ο Grifoni, εκτός από τους ισχυρισμούς που μόλις εξετάστηκαν, φαίνεται ότι ισχυρίζεται γενικώς ότι, πέρα από τις προφορικές ή γραπτές παραγγελίες, πραγματοποίησε εργασίες σαφώς μεγαλύτερης αξίας από τα ποσά που έλαβε ως αμοιβή. Ζητεί κατά συνέπεια από το Δικαστήριο τη σύνταξη απογραφής των εργασιών που πραγματοποίησε και την εκτίμηση της συνολικής τους αξίας ώστε να του επιδικαστεί το υπόλοιπο που εξακολουθεί να του οφείλεται.

20 Όπως αναφέρθηκε προηγουμένως, ο ισχυρισμός αυτός δεν μπορεί να βρει έρεισμα στις συμβατικές σχέσεις των διαδίκων που περιγράφηκαν προηγουμένως. Εξάλλου, ο ισχυρισμός αυτός, αν είχε την έννοια ότι η Κοινότητα έγινε αδικαιολογήτως πλουσιότερη εις βάρος του Grifoni, θα αποτελούσε νέο ισχυρισμό στερούμενο, εν πάση περιπτώσει, συμβατικού ερείσματος, οπότε δεν θα ενέπιπτε στο πεδίο εφαρμογής της ρήτρας διαιτησίας και η εξέτασή του δεν θα υπαγόταν στην αρμοδιότητα του Δικαστηρίου.

21 Από τα προηγούμενα προκύπτει ότι η αγωγή πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμη.

Επί των δικαστικών εξόδων

22 Κατά το άρθρο 69, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα. Δεδομένου ότι ο Grifoni ηττήθηκε, πρέπει να καταδικαστεί στα δικαστικά έξοδα.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τέταρτο τμήμα)

αποφασίζει:

1) Απορρίπτει την αγωγή.

2) Καταδικάζει τον ενάγοντα στα δικαστικά έξοδα.

Díez de Velasco Κακούρης Kapteyn

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 5 Μαρτίου 1991.

Ο Γραμματέας

J.-G. Giraud

Ο Πρόεδρος του τετάρτου τμήματος

M. Díez de Velasco